

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Agnieszka Dziemianowicz-Bąk

Warszawa, /elektron. znacznik czasu/
DUS-II.070.50.2026

Pan
Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

w odpowiedzi na wystąpienie nr III.7060.1131.2025.PP oraz przekazane skargi dotyczące postępowań prowadzonych przez organy rentowe w sprawach ustalenia prawa do świadczeń pozostających w zbiegu z rentą rodzinną, w ramach tzw. renty wdowiej, pragnę podziękować za przekazany sygnał oraz zwrócenie uwagi na problem, który z punktu widzenia ochrony praw osób uprawnionych do świadczeń ma szczególne znaczenie.

Pragnę jednoznacznie podkreślić, że zapewnienie terminowego rozpatrywania spraw dotyczących świadczeń, stanowiących podstawowe źródło utrzymania obywateli, jest kwestią priorytetową. Dotyczy to w szczególności świadczeń kierowanych do osób starszych, dla których każde opóźnienie w ich ustaleniu i wypłacie może mieć bezpośredni wpływ na ich sytuację życiową i materialną.

Szczególnego znaczenia nabiera to w przypadku tzw. renty wdowiej, której wprowadzenie było oczekiwane przez osoby, które w związku ze śmiercią małżonka znalazły się w trudniejszej sytuacji materialnej. Dla wielu uprawnionych świadczenie to stanowi realne wsparcie finansowe oraz częściowe uzupełnienie dochodów utraconych w następstwie śmierci małżonka. Z tego względu przypadki wielomiesięcznego oczekiwania na rozpatrzenie wniosku, wydanie decyzji lub rozpoczęcie wypłaty świadczenia należy ocenić jako szczególnie niepożądane.

Niezależnie od przyczyn wystąpienia takich opóźnień, sytuacje te nie mogą być traktowane jako akceptowalny element funkcjonowania systemu. Każdy przypadek nieuzasadnionego przedłużania postępowania dotyczącego świadczenia o charakterze zabezpieczającym podstawowe potrzeby życiowe osoby uprawnionej, powinien skutkować analizą przyczyn powstania opóźnienia oraz podjęciem działań zapobiegających jego ponownemu wystąpieniu.

W związku z przedstawionymi przykładami do organów rentowych, tj. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, wojskowych organów emerytalnych, Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Biura Emerytalnego Służby Więziennej, zostało skierowane wystąpienie Pana Rzecznika wraz z prośbą o przedstawienie szczegółowych wyjaśnień dotyczących wskazanych przypadków. Ponadto w Ministerstwie odbyło się spotkanie z udziałem przedstawicieli wszystkich organów rentowych, poświęcone problematyce terminowości postępowań dotyczących ustalania prawa do świadczeń w zbiegu z rentą rodzinną.

Z przekazanych przez organy rentowe wyjaśnień wynika, że przedstawione przypadki są oceniane przez te organy jako incydentalne. Należy bowiem uwzględnić szczególne uwarunkowania związane z wdrażaniem rozwiązań informatycznych umożliwiających obsługę świadczeń w zbiegu z rentą rodzinną. W przypadku części wniosków złożonych już w styczniu i lutym 2025 r. pełna i automatyczna wymiana danych pomiędzy poszczególnymi organami rentowymi nie była możliwa na wcześniejszym etapie, ponieważ rozwiązania teleinformatyczne oraz mechanizmy komunikacji niezbędne do realizacji tego procesu zostały uruchomione dopiero w czerwcu i lipcu 2025r.

Było to przedsięwzięcie o wyjątkowej skali organizacyjnej i technicznej, wymagające po raz pierwszy tak szerokiego współdziałania wielu organów rentowych, przy wiodącej roli Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Wdrożenie systemu wiązało się również z koniecznością uporządkowania i uzupełnienia danych dotyczących wcześniej przyznanych świadczeń. Część starszych świadczeń, które nie były ujęte w nowych rozwiązaniach informatycznych, wymagała przeniesienia, odtworzenia lub odpowiedniego powiązania, tak aby możliwe było prawidłowe funkcjonowanie mechanizmów automatycznej wymiany informacji oraz przekazywanie właściwych komunikatów pomiędzy organami.

Mając na uwadze skalę złożonych wniosków, przedstawione przypadki mogą rzeczywiście mieć charakter incydentalny. Nie zmienia to jednak faktu, że każdy taki przypadek powinien być traktowany jako istotny sygnał dotyczący funkcjonowania systemu. Z punktu widzenia osoby oczekującej na świadczenie znaczenie ma bowiem nie statystyczna skala zjawiska, lecz faktyczny czas oczekiwania na należne świadczenie.

W związku z powyższym konieczne jest dalsze doskonalenie rozwiązań informatycznych, usprawnienie komunikacji pomiędzy organami rentowymi oraz zapewnienie skutecznego mechanizmu monitorowania spraw wymagających współdziałania więcej niż jednego organu. Szczególnego

znaczenia nabiera wyeliminowanie sytuacji, w których błędne komunikaty pomiędzy organami skutkują przedłużeniem postępowania.

Odnosząc się do kwestii wypłaty odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczenia, należy wskazać, że wymaga ona analizy praktyki stosowania przepisów oraz funkcji ochronnej regulacji dotyczących odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie. Zgodnie z wewnętrznymi wytycznymi ZUS decyzja w sprawie zbiegu świadczeń powinna zostać wydana w terminie 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności. Za jej wyjaśnienie może zostać uznany m.in. dzień złożenia wniosku, zakończenia postępowania wyjaśniającego, 1 lipca 2025 r. w przypadku wniosków złożonych w okresie przejściowym albo osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego przy zbiegu z rentą rodzinną. Jeżeli wraz z wnioskiem o zbieg świadczeń złożono wniosek o nowe świadczenie wymagające dodatkowego postępowania, jego zakończenie może stanowić ostatnią okoliczność niezbędną również do rozpatrzenia sprawy o zbieg świadczeń. W postępowaniach wymagających współdziałania kilku organów rentowych uzyskanie prawidłowej informacji od innego organu może stanowić „ostatnią okoliczność niezbędną do wydania decyzji”, od której rozpoczyna się bieg terminu na jej wydanie.

Jednocześnie organy rentowe wskazują, że każda sprawa podlega indywidualnej ocenie, z uwzględnieniem jej okoliczności faktycznych, w szczególności w zakresie ustalenia, czy organ przyczynił się do opóźnienia w ustaleniu lub wypłacie świadczenia oraz czy opóźnienie nastąpiło z przyczyn, za które organ ponosi odpowiedzialność w rozumieniu art. 85 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Takie podejście wymaga szczególnej uwagi w sytuacji, gdy postępowanie jest prowadzone pomiędzy kilkoma organami rentowymi, a osoba uprawniona pozostaje bez wpływu na tempo i sposób wymiany informacji pomiędzy tymi organami.

Pogłębionej analizy wymaga zatem nie tyle sama zasada przyznawania odsetek, ile sposób stosowania przesłanki „ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji”. Pojęcie to, ze względu na swój szeroki charakter, może w praktyce nie zapewniać osobie uprawnionej wystarczającej ochrony w sytuacji, gdy opóźnienie jest związane z organizacją współpracy pomiędzy organami rentowymi. Z tego względu zasadne jest podjęcie analizy obowiązujących rozwiązań pod kątem zapewnienia, aby konstrukcja „ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji” nie prowadziła w praktyce do nieuzasadnionego wyłączenia odpowiedzialności za opóźnienie w sytuacjach, w których osoba uprawniona pozostaje przez długi czas w oczekiwaniu na świadczenie z przyczyn leżących po stronie organów rentowych, które przekładają się na opóźnienie w wyjaśnieniu ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. W Ministerstwie Rodziny, Pracy

i Polityki Społecznej zostaną podjęte w szczególności analizy dotyczące konstrukcji terminu załatwiania spraw w postępowaniu o świadczenia emerytalno-rentowe pod kątem zapewnienia przez niego funkcji ochronnej i gwarancyjnej dla zainteresowanego (strony).

Z powyższych względów do ministrów właściwych przekazana została sugestia konieczności wzmożenia działań na rzecz zapewnienia terminowości postępowań oraz podjęcia niezbędnych działań naprawczych wszędzie tam, gdzie stwierdzone są opóźnienia lub niedostateczna skuteczność współpracy pomiędzy organami.

Jednocześnie organy rentowe zostały zobowiązane do cyklicznego, kwartalnego przekazywania informacji dotyczących terminowości prowadzonych postępowań i realizacji wniosków, wraz ze wskazaniem tendencji występujących w tym zakresie. Pozwoli to na systematyczne monitorowanie sytuacji, identyfikowanie obszarów wymagających interwencji oraz podejmowanie odpowiednich działań korygujących. Monitoring ten pozwoli na identyfikowanie nie tylko ogólnego poziomu terminowości, ale również spraw wymagających współdziałania kilku organów rentowych, w których ryzyko przedłużenia postępowania jest szczególnie wysokie.

Mam świadomość, że wdrożenie systemu obsługi świadczeń w zbiegu z rentą rodzinną było przedsięwzięciem o bezprecedensowej skali i wiązało się z koniecznością stworzenia nowych mechanizmów współpracy pomiędzy organami rentowymi. Okoliczność ta nie może jednak przesłaniać nadrzędnego celu, jakim jest sprawna, terminowa i przyjazna obywatelowi realizacja prawa do świadczeń. Dlatego też podejmowane działania będą ukierunkowane na dalsze usprawnianie współpracy pomiędzy organami rentowymi oraz zapewnienie terminowości postępowań w sprawach dotyczących zbiegu świadczeń na zasadzie tzw. renty wdowiej.

Z wyrazami szacunku

Agnieszka Dziemianowicz-Bąk
Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/